

zawodowym magistra (4,761%). Biorąc zaś pod uwagę przyjęty w Polsce podział na młodszych pracowników naukowych (mgr i dr) i tzw. pracowników samodzielnych (dr hab. i prof.) proporcje te przedstawiają się jak 8 (38,095%) do 13 (61,904%) na korzyść tych ostatnich. Zdecydowana dominacja „samodzielnych” może świadczyć o istniejącej luce pokoleniowej. Może być ona także interpretowana jako dowód na to, że praca naukowa w zakresie humanistyki jest postrzegana przez absolwentów szkół wyższych jako zajęcie mało atrakcyjne, chociażby z finansowego punktu widzenia. Do tego należy dodać permanentne postępowanie i marginalizowanie humanistyki w polskim dyskursie społeczno-politycznym oraz w mediach, co dzieje się od dobrych kilku lat pod pretekstem reformy polskiego szkolnictwa wyższego i nauki.

Kończąc niniejsze sprawozdanie należy podkreślić wzorową wręcz współpracę między Muzeum Lubelskim a wspomnianymi wyżej katedrami historycznymi KUL. To właśnie dzięki niej była możliwa niezwykle sprawna organizacja omawianego tutaj spotkania. Następna, piąta już konferencja, zgodnie z dwuletnim cyklem powinna odbyć się w listopadzie roku 2019.

Piotr Kochanek – Lublin, KUL

8. POSIEDZENIA KOMISJI BIZANTYNOLOGICZNEJ POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO (KB PTH) W ROKU AKADEMICKIM 2017/2018

Podobnie jak w latach ubiegłych również w roku akademickim 2017/2018 odbyły się dwa posiedzenia Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego: jesienne i wiosenne.

Jesienne spotkanie Komisji miało miejsce w Łodzi 2 grudnia 2017 r. (sobota), w gmachu Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego przy ulicy Aleksandra Kamińskiego 27a. Obrady odbywały się w sali nr 103, która pełni funkcję sali posiedzeń Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ. Spotkanie rozpoczęło się o godzinie 11:30. Otworzył je przewodniczący Komisji, a jednocześnie urzędujący dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ oraz kierownik Katedry Historii Bizancjum UŁ i dyrektor Centrum Badań nad Historią i Kulturą Basenu Morza Śródziemnego i Europy Południowo-Wschodniej im. prof. Waldemara Cerana, zwanego popularnie „Ceraneum”, prof. dr hab. Maciej Kokoszko. Mówca powitał zebranych, przypominając jednocześnie, że w tym roku mija 60 lat łódzkich badań nad dziejami Bizancjum. W tym kontekście przywołał postacie założycieli Katedry Historii Bizancjum: prof. dr hab. Haliny Evert-Kappesowej (27 XII 1904 - 10 VI 1985) i jej ucznia prof. dra hab. Waldemara Cerana (7 IX 1936 - 20 VI 2009). Następnie głos zabrał rektor UŁ, prof. dr hab. Antoni Różalski, który w swym krótkim wystąpieniu, używając terminu „łódzka szkoła bizantynistyczna”, podkreślił znaczący wkład zespołu historyków związanych z łódzką Katedrą Historii Bizancjum w budowanie krajowej i międzynarodowej pozycji, czy wręcz marki kierowanego przez siebie uniwersytetu. Rektor odwołał się również do nazwisk wspomnianych wyżej założycieli łódzkiej bizantynistyki. Wskazał ponadto na rolę „Ceraneum”, jako interdyscyplinarnego centrum badawczego. W związku z powyższą laudacją Rektora wypada w tym miejscu

wymienić personalnie aktualnych etatowych pracowników Katedry oraz centrum badawczego „Ceraneum”. W pierwszym z wymienionych podmiotów na dzień dzisiejszy zatrudnieni są: prof. dr hab. M. Kokoszko, prof. dr hab. Mirosław J. Leszka, dr hab. Sławomir Bralewski (prof. UŁ), dr hab. Teresa Wolińska (prof. UŁ), dr Paweł Filipczak, dr Andrzej Kompa (urzędujący prodziekan WF-H ds. Jakości Kształcenia) oraz dr Kiril Marinow. Natomiast do etatowych pracowników „Ceraneum” należą: dr Krzysztof Jagusiak, dr Karolina Krzeszewska, dr Zofia Rzeźnicka i dr Jan M. Wolski. Ta, rzecz by można, oficjalna część spotkania, będąca okazją do przywołania ważnej dla polskiej bizantynistyki rocznicy, zakończyła się o 11:45.

Następnym punktem programu był wykład prof. dr hab. Georgi Minczewa, kierownika Katedry Filologii Słowiańskiej UŁ, na temat: *O słowiańskim tłumaczeniu „Arsenału dogmatów” Eutymysza Zygabena* (godz. 11:45-12:30). Bezpośrednio po referacie odbyła się dyskusja (godz. 12.30-12:45), w której udział wzięli kolejno: ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz (UKSW), prof. dr hab. Jan Prostko-Prostyński (UAM), prof. dr hab. Maciej Salamon (UJ (*emeritus*) / UPJPII Kraków) oraz dr K. Marinow (UŁ). Po tej debacie zarządzono przerwę na kawę (godz. 12:45-13:00).

Drugie wystąpienie przygotował dr hab. Mirosław P. Kruk, prof. UG, kierownik Zakładu Historii Sztuki Średniowiecznej w Instytucie Historii Sztuki UG. Tematem jego prelekcji była: „Metaforyka prawna w odniesieniu do funkcji ikon w okresie wczesno- i średniobizantyńskim” (godz. 13:00-13:30). Również po tym wykładzie miała miejsce dyskusja (godz. 13:30-13:50), w której głos zabierali kolejno: prof. dr hab. J. Prostko-Prostyński (UAM), dr hab. Jacek Wiewiorowski (prof. UG), dr hab. Sławomir Bralewski (prof. UŁ), dr Piotr Ł. Grotowski (UPJPII), dr Magdalena Łaptaś (UKSW) oraz dr A. Kompa (UŁ).

Czwartym punktem porządku obrad Komisji były sprawy organizacyjne (godz. 13:50-14:20). Rozpoczęto je od przyjęcia w skład Komisji trzech nowych członków. Pierwszym z nich był dr hab. Zdzisław Pentek, prof. UAM (Zakład Bałkanistyki Instytutu Historii UAM). Jego osobę rekomendował prof. dr hab. M.J. Leszka (UŁ). Następnym kandydatem, którego sylwetkę naukową także przedstawił zebrany prof. M.J. Leszka, był dr Jan M. Wolski, etatowy, jak już wspomniano wyżej, pracownik „Ceraneum”. Natomiast trzecim kandydatem był, rekomendowany przez prof. dr hab. M. Kokoszko, dr Michał Pawlak, absolwent UŁ, uczeń prof. dr hab. Małgorzaty Dąbrowskiej (Katedra Historii Średniowiecznej). Drugim punktem spraw organizacyjnych był krótki anons na temat rodzącej się idei bizantynistycznego seminarium doktoranckiego, które ma się odbyć w UAM, pod kierunkiem wiceprzewodniczącego KB PTH, prof. dr hab. Kazimierza Ilskiego, dziekana Wydziału Historycznego UAM, w maju roku 2018. Jednak istoty tego projektu nie rozwinięto. Następnym, trzecim punktem spraw organizacyjnych były potencjalne kierunki letniego objazdu naukowego członków Komisji. Dr Daniel Próchniak, były pracownik Instytutu Historii Sztuki KUL, w przesłanym na ręce sekretarza Komisji, dra A. Kompy, liście, proponował by była to bądź Grecja bądź Rumunia. Alternatywą dla tej propozycji była idea wyjazdu do północnej Grecji. Bez względu na kierunek objazd ten został zaplanowany na około 10 dni. Sekretarz Komisji zaproponował, aby wybór kierunku podróży rozstrzygnięto przez głosowanie drogą elektroniczną do dnia 10 stycznia 2018. W głosowaniu tym wybrano północną Grecję. Czwartym i ostatnim punktem spraw organizacyjnych były komunikaty, które również przedstawił zebrany dr A. Kompa. Na zakończenie poinformowano zebranych, że wiosenne spotkanie KB PTH odbędzie się w Poznaniu.

Domknięciem jesiennych obrad Komisji miały być wolne wnioski, jednak z braku zgłoszeń w tej materii prof. M. Kokoszko zaprosił przybyłych na wspólny kateringowy obiad do sali nr 13. Obiad rozpoczął się około godziny 14:30. W czasie jego trwania sala stopniowo się wyludniała, ponieważ wielu przyjezdnych musiało dostosować się do rozkładu jazdy PKP.

W łódzkim spotkaniu Komisji wzięło udział ponad 40 osób, z czego prawie połowa reprezentowała środowisko bizantynologiczne gospodarzy. Obok nich w zebraniu uczestniczyli przedstawiciele następujących ośrodków naukowych: 1) Muzeum Narodowego w Krakowie, 2) Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, 3) Papieskiego Wydziału Teologicznego „Bobolanum” w Warszawie, 4) Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 5) Uniwersytetu Gdańskiego, 6) Uniwersytetu Jagiellońskiego, 7) Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (Filia w Piotrkowie Trybunalskim), 8) Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 9) Uniwersytetu Opolskiego, 10) Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, 11) Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz 12) Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Ten ostatni był reprezentowany przez niżej podpisanego. W sumie wraz z gospodarzami w łódzkim posiedzeniu Komisji było reprezentowanych 13 polskich ośrodków studiów bizantynistycznych.

Wypada także podkreślić tradycyjną już łódzką gościnność, która swymi korzeniami sięga spotkań organizowanych jeszcze przez prof. W. Cerana. W ten sposób Jego swoista duchowa obecność dała się odczuć w 60-tą rocznicę powstania „łódzkiej szkoły bizantynistycznej”.

*

Wiosenne spotkanie KB PTH odbyło się, jak wcześniej zaplanowano, w Poznaniu, w sobotę 26 maja 2018. W przeddzień tego wydarzenia, czyli 25 maja (piątek), miało miejsce zapowiadane w czasie łódzkich obrad Komisji bizantynistyczne seminarium doktoranckie (godz. 11:30-18:00). Jego organizatorami byli: Pracownia Historii Bizancjum UAM, Katedra Historii Bizancjum UŁ oraz „Ceraneum”. Wyniki swych badań zaprezentowało 5 osób (trzy z UAM i dwie z UŁ). Miejscem majowych obrad Komisji było Collegium Historicum (ul. Umultowska 89d, Sala Dziekańska 1.63), czyli siedziba Wydziału Historycznego UAM. Obrady rozpoczęły się punktualnie o godzinie 11:30 zagajeniem gospodarza miejsca, prof. dra hab. K. Ilskiego. Po nim przewodnictwo objął prof. dr hab. M. Kokoszko. Poinformował on zebranych o nadanych ostatnio tytułach profesorskich, które otrzymali członkowie Komisji: Dariusz Brodka (UJ) i Szymon Olszaniec (UMK). Następnie mówca zaprezentował zebranym najnowsze polskie publikacje z zakresu bizantynistyki.

Drugim punktem programu poznańskiego spotkania były dwa referaty. Pierwszy z nich wygłosił dr hab. Jacek Wiewiorowski, prof. UG (kierownik Zakładu Prawa Rzymskiego) na temat *Wczesnobizantyński zmierzch „postliminium”* (godz. 11:45-12:20). Po referacie miała miejsce dyskusja, w której wziął udział prof. dr hab. Jan Prostko-Prostyński (UAM) i dr hab. Robert Wiśniewski (UW). Następny referat przedstawiła dr Kamilla Twardowska (Muzeum Narodowe w Krakowie). Temat jej wystąpienia brzmiał: *Edukacja dzieci w Bizancjum w V i VI wieku* (godz. 12:35-13:10). Prelekcja ta spotkała się z żywym zainteresowaniem słuchaczy. W dyskusji (godz. 13:10-13:30) nad przedstawionym *exposé* wzięło bowiem udział aż sześć osób. Byli to kolejno: dr hab. R. Wiśniewski (UW), prof. dr hab. Elżbieta Jastrzębowska (UW), prof. dr hab. Adam Łukaszewicz (UW), prof. dr hab. Sz. Olszaniec (UMK), dr

hab. Bartosz Awianowicz (UMK) i dr A. Kompa (UŁ). Po tym wystąpieniu zarządzo no krótką przerwę na kawę.

Następnym segmentem posiedzenia były sprawy organizacyjne. Rozpoczynając tę część obrad prof. K. Kokoszko zachęcił zebranych do zgłaszania referatów na kolejne spotkania Komisji. Następnie zajęto się kwestią udziału polskich badaczy dziejów Bizancjum w XXIV Międzynarodowym Kongresie Bizantynistycznym, który ma się odbyć między 23 a 28 sierpnia 2021 w Stambule (Turcja). W tej materii zaproponowano członkom Komisji, aby do 22 czerwca 2018 zgłaszali tematy, wokół których będą się koncentrować prelekcje i dyskusje wygłaszane na kongresie w ramach tzw. polskich okrągłych stołów. W odpowiedzi na ten apel Przewodniczącego z sali zgłoszono (niejako na gorąco) dwa tematy. Kolejnym elementem spraw organizacyjnych była kwestia wyjazdu członków i sympatyków Komisji do północnej Grecji. Propozycję tę opracowali: mgr Agnieszka Piórecka (UJ) i dr Sławomir Skrzyniarz (UJ), natomiast rzecz całą zreferował ten ostatni, ilustrując swój wywód licznymi slajdami. Jak już wyżej wspomniano, chodziło tutaj o zaplanowany na około 10-dni „objazd naukowy”, który miałby się odbyć bądź we wrześniu 2018, bądź w tym samym miesiącu roku 2019. Po wystąpieniu dr S. Skrzyniarza zaproponowano przegłosowanie terminu wyjazdu. 10 osób opowiedziało się za wrześniem 2018, podczas gdy 15 optowało za przesunięciem wyprawy na rok następny. Kolejną sprawą organizacyjną podniesioną przez prof. M. Kokoszkę była, budząca w środowisku naukowym wiele słusznych kontrowersji, kwestia punktacji publikacji i wydawnictw, którą proponuje się w ramach tzw. reformy Jarosława Gowina. Następnie prof. J. Prostko-Prostyński przypomniał zebranym o VI Kongresie Mediewistów Polskich, który odbędzie się tym razem we Wrocławiu, w dniach od 20 do 22 września 2018. Po nim głos zabrał sekretarz Komisji, dr A. Kompa, który podał kilka komunikatów. Na wstępie zaapelował do członków Komisji o zgłaszanie informacji do *newslettera* AIEB-u. Następnie poinformował o tworzeniu strony internetowej Komisji, która to Komisja pełni jednocześnie funkcję polskiego komitetu narodowego AIEB. Mówca wspomniał również o możliwości przekazywania darów książkowych na rzecz księgozbioru biblioteki „Ceraneum”. Ostatnio dary takie złożyli: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski oraz prof. dr hab. Franz H. Tinnfeld, emerytowany wykładowca Ludwig-Maximilians-Universität w Monachium. Wreszcie wspomniano o wystawie: „Stambuł. Dwa światy, jedno miasto”, która jest dostępna w Krakowie między 9 maja a 2 września 2018. Ekspozycja ta została przygotowana w Galerii Międzynarodowego Centrum Kultury (Rynek Główny 25).

Ponieważ nie zgłoszono żadnych wolnych wniosków, o godzinie 15:00 prof. M. Kokoszko zamknął poznańskie spotkanie Komisji, dziękując jej członkom za przybycie, a organizatorom za trud podjęcia gości.

Do Poznania przybyło około 35 osób. Obok bizantynistów z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w posiedzeniu KB PTH udział wzięli także przedstawiciele tej dyscypliny z: 1) Muzeum Narodowego w Krakowie, 2) Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, 3) Uniwersytetu Gdańskiego, 4) Uniwersytetu Jagiellońskiego, 5) Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 6) Uniwersytetu Opolskiego, 7) Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, 8) Uniwersytetu Śląskiego, 9) Uniwersytetu Warszawskiego, 10) Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz z 11) Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Ten ostatni reprezentował ponownie niżej podpisanego. Do Poznania przybyli zatem reprezentanci 11 ośrodków zajmujących się studiami nad historią Bizancjum.

Należy podkreślić bardzo sprawną organizację spotkania oraz gościnność gospodarzy w osobach prof. dra hab. K. Ilskiego, dr hab. Anny Kotłowskiej (prof. UAM) i dra Łukasza Różyckiego.

Piotr Kochanek – Lublin, KUL

9. UROCZYSTOŚĆ NADANIA DOKTORATU *HONORIS CAUSA* PAPIESKIEGO WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO W WARSZAWIE KSIĘDZU PROFESOROWI MARKOWI STAROWIEYSKIEMU (Warszawa, 12 XII 2017)

12 grudnia 2017 r., w budynku Centralnej Biblioteki Rolniczej na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, odbyła się uroczystość nadania tytułu doktora *honoris causa* Księdzu Profesorowi Markowi Starowieyskiemu – Nestorowi polskich patrologów. Uroczystość zgromadziła licznych gości z Arcybiskupem Metropolitą Warszawskim Kardynałem Kazimierzem Nyczem na czele. Byli więc przedstawiciele rodziny, koledzy szkolni, jedyny żyjący jeszcze nauczyciel ks. Marka, wielu biskupów – kolegów lub uczniów Księdza Profesora, rektorzy licznych uczelni warszawskich i spoza Warszawy, patrolodzy reprezentujący wiele polskich ośrodków naukowych, siostry zakonne i klerycy z Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie oraz miłośnicy starożytności chrześcijańskiej.

Kilka minut po godzinie siedemnastej uroczystość rozpoczął ks. prof. dr hab. Krzysztof Pawlina, Rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, powitał Laureata, Jego rodzinę w tym brata ks. Starowieyskiego – Kazimierza Starowieyskiego (też profesora – tyle, że chemii) i wszystkich obecnych. W swoim krótkim wystąpieniu zaznaczył, że największym wyróżnieniem jaką Uczelnia może nadać swojemu Profesorowi – i nie zdarza się to często – jest właśnie nadanie mu tytułu doktora *honoris causa*.

Chór Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie odśpiewał starodawną pieśń *Gaude, Mater Polonia*, po czym głos zabrał i laudację wygłosił ks. prałat dr hab. Waldemar Turek – profesor Pontificia Università Urbana w Rzymie i pracownik Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej. W dwudziestopięciominutowym wystąpieniu, okraszonym osobistymi wspomnieniami i anegdotami, przedstawił drogę życiową i naukową Laureata. Mówił o niełatwym dzieciństwie, przypadającym na lata wojny i stalinizmu, naznaczonym zamordowaniem ojca Księdza Profesora przez Sowieców w 1939 r., o latach szkolnych, studiach na Uniwersytecie Warszawskim i w Seminarium Duchownym, święceniach kapłańskich otrzymanych w 1960 r. z rąk Kardynała Stefana Wyszyńskiego, pracy duszpasterskiej w parafii w Józefowie (jako wikariusza), o wyjeździe na dalsze studia do Rzymu, ale najwięcej uwagi poświęcił dokonaniom naukowym Księdza Profesora w dziedzinie patrystyki i patrologii. W tej części wystąpienia ks. prof. Turek zwrócił uwagę na pionierską rolę ks. prof. Starowieyskiego, na „przecieranie szlaków”, w tym kontekście wymienił badania reguł i pism monastycznych (ponad 60 tomów serii Źródła Monastyczne), apoftegmatów Ojców Pustyni, badania i wydania apokryfów Nowego Testamentu i wiele, wiele innych. Szczególną zasługą ks. Starowieyskiego było stworzenie